

Організатор юридичної науки і освіти, видатний вчений-правознавець та громадський діяч – Василь Якович Тацій

В. Я. Тацій народився в м. Полтаві, в сім'ї службовців. Почав свою трудову діяльність у 1957 р. токарем Полтавського паровозного депо. Після закінчення Харківського юридичного інституту займав посади помічника прокурора району і прокурора відділу по нагляду за розглядом у судах кримінальних справ у Полтавській обласній прокуратурі.

З 1966 р. життя і діяльність Василя Яковича Тація пов'язані з Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого (раніше – Харківський юридичний інститут): аспірант, старший викладач, доцент, заступник декана денного факультету, проректор з наукової роботи, з липня 1987 р. і до цього часу – ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого і водночас (з 1991 р.) завідувач кафедри кримінального права Університету.

У 1970 р. захистив кандидатську дисертацію, у 1973 р. присвоєно вчене звання доцента. У 1984 р. відбувся захист докторської дисертації на тему «Проблеми відповідальності за господарські злочини: об'єкт та система». У 1985 р. присвоєно вчене звання професора.

В. Я. Тацій – автор понад 500 наукових праць, у тому числі близько 50 монографій, навчальних посібників та підручників, що стали значним внеском у розвиток юридичної науки. Напрями його наукової діяльності на сучасному етапі – кримінальне право, проблеми теорії держави і права, конституційне право.

Беззастережно відданий науці, В. Я. Тацій як талановитий науковець і творчо обдарована особистість весь свій талант, непохитну волю, цілеспрямованість і великі знання присвятив служінню юриспруденції.

В. Я. Тацій досліджує широке коло кримінально-правових проблем: питання об'єкта та предмета злочину, суб'єкта злочину, систематизації злочинів; питання кримінальної відповідальності за злочини проти особи, злочини проти держави, господарські злочини, злочини проти довілля тощо.

Проектуючи створене та розвинуте ним загальне вчення про об'єкт злочину на систему господарських злочинів, В. Я. Тацій дав визначення родового об'єкта цих злочинів, яке не втратило своєї актуальності навіть після тих істотних змін, які відбулися в економічній системі країни та її внутрішній структурі.

Науковий доробок В. Я. Тація істотно впливає на правильне застосування чинного законодавства в кримінальному судочинстві, охороні прав та інтересів людини як головної цінності нашого суспільства.

Сфера наукових інтересів В. Я. Тація надзвичайно широка. Він охоче відгукувався на все нове, прогресивне, передове в юриспруденції. В. Я. Тацій не переносить відсталості і консерватизму в мисленні, будучи людиною енциклопедичних знань, широко освіченим у філософії. Він проявив себе як визначний методолог юриспруденції в цілому і науки кримінального права зокрема. В. Я. Тацій підготував багато наукових праць, присвячених методології правової науки, методології порівняльно-правових досліджень і, що важливо, методології правозастосування.

В. Я. Тацій не обмежується у своїх дослідженнях проблематикою виключно кримінального і кримінально-процесуального права.

Цикл наукових праць вченого, присвячених проблематиці конституційного і муніципального права, отримав широке визнання не лише в Україні, але й за її межами. Науковець активно розробляє теорію соціальної, правової держави та напрямки її формування в Україні, що знайшло своє відображення

не тільки в його публікаціях, а й у Конституції України, проєкті судово-правової реформи, законодавчих актах. Професор В. Я. Тацій всебічно обґрунтував пропозиції щодо структури українського парламенту, принципів організації законопроектного процесу, правової природи та ієрархії правових актів, які приймаються різними суб'єктами виконавчої влади. Значний внесок Василь Якович зробив у становлення науки муніципального права, у розвиток та удосконалення вітчизняної системи місцевого самоврядування, що матеріалізувалося у відповідних законопроектах.

В. Я. Тацій – визнаний організатор вищої юридичної освіти в Україні. Очолюючи з 1987 р. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, він зробив значний внесок в організацію його діяльності, у створення належних умов для проведення навчального процесу, праці та відпочинку студентів, професорів, викладачів та співробітників. Сьогодні це провідний юридичний вуз України, який готує висококваліфіковані кадри для різних сфер юридичної практики. Університет здійснює значну науково-дослідну роботу, робить вагомий внесок у розбудову правової держави України, має могутній науково-педагогічний потенціал, сучасну матеріальну базу.

В. Я. Тацій зробив значний особистий внесок в оновлення усєї системи юридичної освіти України, в удосконалення її змісту, покращення наукової організації і методичного забезпечення навчального процесу, розширення передових методів навчання, поглиблення інтеграції освіти, науки і юридичної практики.

Василію Яковичу властивий особливий стиль керівництва Університетом. Він надає своїм співробітникам максимум наукової і педагогічної ініціативи, ніколи не пригнічує співробітників особистим авторитетом, а лише направляє їх діяльність у потрібне русло. Безсумнівно, завдяки колективній творчості Університет перетворився на провідний вищий навчальний заклад юридичного профілю України, нагороджений золотою медаллю XIII міжнародної виставки навчальних закладів «Сучасна освіта в Україні – 2010» у номінації «Інновації у впровадженні ІТ-технологій в освітній процес»; посів перше місце

і нагороджений дипломом переможця конкурсу в номінації «Інноватика у вищій освіті» на міжнародній виставці-презентації «Інноватика в освіті України»; отримав Гран-прі «Лідер вищої освіти України» на міжнародній виставці «Сучасні навчальні заклади — 2010»; нагороджений золотою медаллю на XIV міжнародній виставці навчальних закладів «Сучасна освіта в Україні — 2011» у номінації «Впровадження нових форм організації навчально-виховного процесу у ВНЗ» та отримав почесне звання «Лідер сучасної освіти». Завдяки своїй працелюбності, організаторським здібностям, активній науковій та громадській діяльності, високим моральним якостям Василь Якович Тацій здобув повагу і високий авторитет в Україні та за її межами.

Значний досвід практичної роботи і глибоке наукове мислення, дар блискучого лектора і вченого привертають слухачів — студентів, аспірантів, науковців і співробітників правоохоронних органів. Як учений і талановитий педагог професор В. Я. Тацій багато енергії і знань віддав розвитку кращих традицій і досягнень харківської юридичної школи. Вражає його активність, професійна ерудиція, захопленість, дивовижна здатність бачити нове і правильно інтерпретувати й зіставляти отримані результати досліджень, невтомність, глибина і широта теоретичної думки, здатність згуртовувати дружний і працездатний колектив. Разом зі своїми численними учнями і послідовниками він розробляв найбільш актуальні проблемні питання юридичної науки й практики.

Він веде значну роботу з підготовки науково-педагогічних кадрів. Під його керівництвом розпочали свій шлях у науку чимало кандидатів і докторів юридичних наук. Багато років очолював Експертну раду з юридичних наук при Міністерстві освіти і науки України, був членом Вищої атестаційної комісії України.

Професор В. Я. Тацій завжди був реформатором організації юридичної науки. На момент утворення незалежної Української держави роль юридичної науки і практики в суспільстві була незначною, а можливості впливу юристів на процес правової реформи зведені до мінімуму, хоча потенці-

ал на той час був чималий. З огляду на виняткову відповідальність юридичної науки і практики виникла нагальна потреба в об'єднанні всіх юристів в інтересах будівництва правової, демократичної України. Наприкінці 1991 р. група науковців і практичних працівників виступила з ініціативою створення Всеукраїнського громадського об'єднання «Академія правових наук України», а 4 березня 1992 р. у Харкові у приміщенні Української юридичної академії відбулася установча конференція, присвячена створенню Академії правових наук України. З доповіддю щодо цілей та завдань Академії виступив професор В. Я. Тацій. Він виклав головні засади, на яких створювалася Академія. Учасники конференції одностайно проголосували за створення Академії правових наук України, ухвалили її Статут та обрали її першого президента – ректора Української юридичної академії, доктора юридичних наук, професора В. Я. Тація. З 1993 р. В. Я. Тацій – президент та дійсний член (академік) Національної академії правових наук України – вищої галузевої самоврядної наукової установи України в галузі держави і права, створеної за його ініціативою і безпосередньою активною участю. Академія є визнаним в Україні і далеко за її межами науковим юридичним центром. Вона здійснює діяльність з консолідації інтелектуального потенціалу учених-юристів України, організації і проведення фундаментальних і прикладних досліджень у галузі держави і права, координації наукової роботи, сприяння інтеграції академічної і вузівської науки, узагальнення європейського і світового досвіду правового регулювання суспільних відносин. Академія робить значний внесок у наукове обґрунтування правотворчої роботи Верховної Ради України, органів державної виконавчої влади і правоохоронних органів. У 1997 р. обраний дійсним членом (академіком) Національної академії наук України (відділення історії, філософії та права).

З ініціативи В. Я. Тація у 2000 р. було створено Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування, який увійшов до складу відділення державно-правових наук та міжнародного права Національної академії правових наук України. На сьогодні Інститут представляє со-

бою провідний науковий заклад, що спеціалізується на проведенні фундаментальних і прикладних досліджень у сфері конституційно-правових проблем державного будівництва, державного управління й адміністративного права, правового регулювання функціонування місцевого самоврядування, реалізації прав і свобод людини і громадянина, європейського права та порівняльного правознавства.

Василь Якович Тацій проводить значну громадську роботу. Він є членом низки президентських та урядових комісій, громадських організацій, зокрема Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, Науково-методичної ради при Генеральній прокуратурі України, Консультативно-експертної ради при МВС України, Науково-експертної ради СБУ, Президії НАН України, Міжвідомчої ради з координації фундаментальних досліджень, Бюро Ради Північно-Східного наукового центру НАН і МОН України, Ради Союзу юристів України, Координаційної ради Міжнародного союзу юристів, Міжнародної асоціації законодавства, Міжнародної асоціації юридичної методології, Ради директорів Європейської організації публічного права, Міжнародної асоціації кримінального права, головою ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права», віце-президентом Співки ректорів вищих навчальних закладів України та ін.

Як член Конституційної комісії він брав участь у розробці проекту Конституції України 1996 р., був головою робочої групи Кабінету Міністрів з розробки Кримінального кодексу України 2001 р. Очолював урядову делегацію України на Дипломатичній конференції повноважних представників держав під егідою ООН по створенню Міжнародного кримінального суду. Брав участь у розробці проекту Статуту Міжнародного кримінального суду та у підготовці багатьох інших законопроектів.

Активну участь В. Я. Тацій брав у діяльності Конституційної Асамблеї. Комісією з питань правоохоронної діяльності під його керівництвом було здійснено велику роботу: проаналізовано конституції інших країн, надані пропозиції щодо Концепції внесення змін до Конституції України, підготовлено проекти окремих розділів «Прокуратура», «Конституційний Суд

України», запропоновано нові розділи Конституції України – «Органи охорони Конституції та державного контролю» та ін.

Значну увагу В. Я. Тацій приділяє харківській громаді, беручи активну участь в її життєдіяльності не лише як керівник потужних навчального та наукового закладів, а й як член виконавчого комітету Харківської міської ради, Харківського регіонального комітету з економічних реформ Харківської облдержадміністрації, перший заступник голови Координаційної ради з розроблення та реалізації проекту «Технополіс “П’ятихатки”», член Харківської регіональної ради, Харківської науково-координаційної ради тощо. Виважені погляди, професійне юридичне мислення, вміння переконливо відстоювати свою позицію, чуйність та доброзичливість Василя Яковича завжди допомагають керівництву міста та області вирішувати складні питання життєдіяльності Харкова та його мешканців, є зразковим прикладом самовідданої праці в ім’я процвітання рідного міста.

Завдяки діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та Національної академії правових наук України Харків набув статусу провідного юридичного центру України. Зусиллями В. Я. Тація перетворюється центр Харкова. За його ініціативою в Харкові був збудований Палац студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – архітектурне «диво», обладнане за останнім словом техніки. Група архітекторів та будівників під керівництвом Василя Яковича, яка створила цей комплекс, відзначена Державною премією України в галузі архітектури. Палац студентів став традиційним місцем проведення міських та обласних ділових заходів, святкових урочистостей та концертів для Харкова та всієї Слобожанщини. Триває робота з будівництва нового корпусу наукової бібліотеки вузу – 10-поверхової будівлі загальною площею понад 16 тис. кв. м. Комплекс буде ресурс-центром, який акумулює книжкові й електронні видання з питань права, опубліковані в Україні і за кордоном.

Василь Якович Тацій опікується сучасними проблемами дитинства, сирітства, соціальної незахищеності, сімейного неблагополуччя. За його активною участю на Харківщині роз-

почався рух меценатської підтримки дитячих навчальних закладів для дітей-сиріт. Він став ініціатором створення в 1997 р. Харківського обласного вищого гуманітарного училища для дітей-сиріт і дітей з неблагополучних і соціально незахищених родин.

В. Я. Тацій є головним редактором збірника наукових статей «Вісник Національної академії правових наук України», відповідальним редактором збірника наукових праць «Проблеми законності», головою наукової ради журналу «Право України», головним редактором електронного видання «Вісник Асоціації кримінального права України», головою редакційної ради газети «Vivat Lex!», членом редакційних колегій та наукових рад цілої низки видань.

В. Я. Тацій – почесний доктор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Харківського національного університету внутрішніх справ, Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, заслужений професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, почесний академік Острозького академічного братства, почесний академік спільноти академіків Харківського національного технічного університету сільськогосподарства імені Петра Василенка, почесний професор Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля та ін.

За вагомі заслуги перед наукою і державою В. Я. Тацій удостоєний звання Героя України з врученням ордена Держави та відзначений багатьма державними нагородами: орденами князя Ярослава Мудрого V, IV і III ступенів, орденом «За заслуги» II і I ступенів, Почесними грамотами Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, орденом «Знак Пошани», двома медалями. Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі архітектури та Державної премії України у галузі науки і техніки, Премії імені В. Вернадського, Премії імені Ярослава Мудрого, Премії «Феміда-99». Має ряд відомчих, громадських, церковних нагород та урядові нагороди інших держав. Державний радник юстиції 1-го класу.

Почесний громадянин міст Полтави, Харкова та Харківської області.

*13 січня 2015 р. виповнюється 75 років від дня народження та 50 років науково-педагогічної і громадської діяльності видатного вченого-правознавця, талановитого педагога, доктора юридичних наук, професора, академіка Національної академії наук України, президента Національної академії правових наук України, ректора Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державних премій України, державного радника юстиції 1-го класу, Героя України **Василя Яковича Тація**.*

З нагоди ювілею колектив Інституту висловлює найщиріші почуття поваги, вдячність та від усієї душі бажає Вам, дорогий Василю Яковичу, міцного здоров'я, довгих років життя, особистого щастя та творчої наснаги на благо юридичної науки і народу України.

Директор Інституту

С. Г. Серьогіна